

Tarjától Bábelig

Beszélgetés Al Ghaoui Hesnával

NAGY CSILLA

Al Ghaoui Hesna riporter, szerkesztő, külpolitikai újságíró, a közszolgálati televízió munkatársa. Híradásokkal, tudósításokkal az MTV Híradójában, valamint a Panorámában jelentkezik, gyakran konfliktuszónák eseményeiről tudósít. A háborús helyszíneken szerzett tapasztalatait riportkönyvben tette közzé (Háborúk földjén, 2010). Műsorvezetője volt a Nappali és az Éjjeli őrjárat című kulturális műsoroknak, szerkesztő-riportere a Bábel – Hesnával a világ című sorozatnak. Rportjaival, dokumentumfilmjeivel nemzetközi fesztiválokon szerepel. Rportfilmjeivel kétszer nyert Kamera Hungária díjat (2007, 2010). A Gázai övezetben forgatott riportja a 47. Monte Carlo-i Televíziós Fesztivál döntős alkotásai között szerepelt, a libanoni palesztin menekülttáborokról szóló anyaga harmadik helyezést ért el a CNN World Report pályázatán (2008). A gyermekhalandóságról szóló, Ugandában forgatott dokumentumfilmjével az Al-Jazeera Nemzetközi Dokumentumfilm Fesztiválon (2010), A halál illata című munkájával pedig az 51. Monte Carlo-i Televíziós Fesztiválon vett részt. 2012-ben Salgótarján díszpolgárává avatták.

Mit jelent számodra a díszpolgári cím?

Óriási dolog és nagyon nagy megtiszteltetés, hogy ilyen fiatalon, 33 évesen megkaptam ezt a címet. Salgótarját tekintem a szülővárosomnak, ezért nagyon közelről érint a kitüntetés, hálás vagyok érte. Úgy érzem, a döntés azért született, mert Magyarországon változik a szemlélet, inspirálni szeretnék a fiatalokat azzal, hogy elismerik a munkájukat. Úgy gondolom, az én díjам azt is jelenti, hogy a régió fiatalságát szeretnék megszólítani, és éppen ezért felelősséggel is jár. Szeretnék tenni a városomért, és bízom benne, hogy lesz erre sok lehetőségem a későbbiekben.

Mikor költözött a családotd Salgótarjánba?

Az édesapám szíriai, Magyarországra jött tanulni egy orvosi ösztöndíjjal, itt ismerkedett meg az édesanyámmal. Az egyetem utolsó évében születtem Debrecenben. Salgótarjánban kaptak állást, édesanyám pedig egyébként is egy közeli településről, Kisterenyéről származik, nagymamám Salgótarjánban élt, kézenfekvő volt, hogy ott telepedjenek le az egyetem után. Van egy húgom, Naima. Mindketten a Gagarin Általános Iskolába jártunk, ami olyan alapokat adott, amivel el tudtam indulni később. Volt egy nagyon kedves tanárnőm, Fekete Éva néni, angolt tanított és iszonyú szigorú volt, de egyúttal nagyon következetes, alapos. Megszerettem az angolt, később erre épült az egész pályám, ennek köszönhető, hogy az általános iskola után a szolnoki Varga Katalin kéttannyelvű középiskolába jártam. Gyakran kérdezik, miért nem budapesti kéttannyelvű iskolát választottam, de a főváros tizennégy évesen még nagyon nagynek tűnik ahhoz, hogy egyedül éljen az ember. Szolnok nagyon barátságos, jóval kisebb város, ami már az első látogatás alkalmával szimpatikus volt. Persze hosszas gondolkodás előzte meg ezt a döntést, vajon jó-e az, ha ilyen fiatalon elkerülök otthonról. Nem véletlen, hogy aztán olyan albérletet választottak a szüleim, ahol egy nagymamakorú néni volt a főbérlő, aki odafigyelt rám. Máig csodálom a bizalmukat, mert bár tudták, hogy kockázatos, elengedtek. Utólag kiderült, jó döntés volt. A szolnoki évek alatt, másodikos gimnazistaként elnyertem a Soros-ösztöndíjat, egy évig amerikai magániskolában tanultam.

Nagy különbség volt akkor az amerikai és magyarországi oktatás között?

Óriási, de még Amerikán belül is nagyon eltérő iskolák, képzési rendszerek működtek. Amikor az amerikai iskolarendszerről hallunk negatívumokat, akkor elsősorban az állami iskolák hiányosságaira gondolnak. A magániskolák, beleértve azt az intézményt is, ahová az én ösztöndíjam szólt (Oregon Episcopal School) mind a tananyag, mind a tehetséggondozás szempontjából nagyon jó alapokat adnak. Az irodalom oktatása például nem az életrajzi adatok, tények, kész elemzések memorizálásában merült ki, a hangsúlyt inkább a szöveg megismerésére, értelmezésére helyezték: otthon el kellett olvasni a regényeket, verseket, az órán pedig a saját gondolatainkat kellett megfogalmaznunk; előfordult az is, hogy egy-egy kép inspirációjára írtunk kötelező, kreatív feladatként novellát. Én elsősorban humán beállítottságú vagyok, irodalmi, nyelvi és művészeti órákat vettem fel, és a kreativitás, az önkifejezés fejlesztése szempontjából nagyon sokat adott ez az egy év. De ugyanez a szemlélet jellemezte a reáltárgyak oktatását is, a biológiaórán például nem egy meghatározott kísérlet eredményét kellett megtanulni, hanem a kísérleteket önállóan kellett elvégezni, és ez alapján következtetéseket levonni, lépésről lépésre. Összességében, önbizalmat adtak a fiataloknak, hogy merjenek gondolkodni, alkotni, önállóan belevágni dolgokba – az a hozzáállás, amit ott elsajátítottam, máig meghatározó számomra.

Ekkor fordultál a művészetek felé?

Nem, tulajdonképpen ebben az évben csak lehetőségem volt elmélyülni, többet foglalkozni az írással és a festéssel. Itthon is jártam rajziskolába, és édesanyám két lánytestvére is inspirált. Mindketten, Viki és Györgyi is festenek, rajzolnak, nagyon tehetségesek, bár hivatásszerűen nem ezzel foglalkoznak. Szíriában is van egy nagybátyám, aki meglehetősen ismert festő. A nagymamám pedig hetvenévesen kezdett el rajzolni: a televízióban látott egy épületről szóló filmet, és tollal felskiccelte egy lapra. Kiderült, hogy rendkívül tehetséges. Ezt követően rendszeresen rajzolt, élete végéig, kiállítása is volt a helyi könyvtárban. A továbbtanulásnál komolyan elgondolkodtam a művészeti pályán, de láttam, hogy a tehetséges nagynéném mennyi energiát fektettek ebbe a pályába hiába, és úgy gondoltam, Magyarországon nagyon nehéz függetlenül boldogulni. Az is megfordult a fejemben, hogy visszamegyek tanulni Amerikába, és ott szerzek diplomát: közvetlenül a Soros-ösztöndíj, a hazaérkezésem után úgy gondoltam, hogy ezt szeretném. De a következő két évben, amikor újra Szolnokon tanultam, megtapasztaltam, milyen „itthon” lenni, milyen az, amikor egy országban nem idegen vagy, nem kell megmagyarázni, ki vagy, miért és honnan jöttél. És ez az otthonosság-élmény itthon annak ellenére működik, hogy a nevem idegenszerűsége gyakran kérdéseket vet fel, és ezt az érzést nem akartam elengedni. Úgyhogy az ELTE jogi karára jelentkeztem, mivel a jogi diploma sok lehetőséget hordoz magában, sokkal többet, mint például egy nyelvszak.

Végül mégis a kreatív alkotómunka mellett döntöttél: az újságírás, a tudósítás, a szerkesztés a művészetekhez hasonlóan megköveteli az egyéni látásmódot.

Valóban ez a célom minden alkalommal, hogy valamilyen szempontból egyedít hozzak létre, ami eltér a megszokottól. Ez a szép a munkámban, és ez az, amitől nehéz. Annyi információ ömlik ránk, annyi inger éri az embereket, hogy nagyon nehéz kizökkenteni a nézőket, nagyon nehéz elérni, hogy a televízió ne csak a háttérben szóljon, hanem odaüljenek elé és tényleg odafigyeljenek. Ezt minden alkalommal és minden műfajban máshogy lehet elérni. Például amikor élő adásban (ilyen volt a *Nappali* című magazin vagy az *Éjjeli Őrjárat* című kulturális műsor) interjút készítesz valakivel, azt kell végiggondolni, melyek azok a kérdések, amelyek érdeklik a nézőket, de amiket még nem tettek fel, amivel újat tudsz mondani, új szemszögből tudod megmutatni a problémát. A helyszíni tudósítás azért nehéz, mert az interneten percről percre követhetjük az eseményeket, a híreket, tehát a tudósítónak a pusztá tényeknél többet, élményszerűbbet kell adnia. Én mindig a saját benyomásaimat, tapasztalataimat próbálok megosztani, informatív, de szubjektív híradásban. Közben persze egyfajta távolságot is kell tartanom az eseményektől, tudósítóként úgy kell élményszerűen közvetítenem, hogy ne legyek részese az eseményeknek, tárgyilagos maradjak. Ez egy keskeny mezsgye, amire nincs szabály, mindig az adott szituációnak megfelelően kell

az arányokat eltalálni. De még a háborús helyzetekben, a konfliktuszónákról szóló tudósítások során, életveszélyben sem szabad a határt átlépni.

A munkáid nagyon emberközeliak, gyakran nagyon „szűk fókusszal” dolgozol. Tudósítóként, nőként hogyan tudsz kapcsolatot teremteni az interjúalanyokkal?

Bármilyen témáról van szó, nagyon fontos kialakítani egy bizalmi viszonyt, elérni, hogy az interjúalany őszintén beszéljen a helyzetéről. A háborús tudósítások esetében általában nagyon rövid idő áll rendelkezésre, és mindig az adott helyzetre kell megoldást találni, „módszer” nincs. A legfontosabb talán a tisztelet és az alázat az emberek, a gondjaik, az érzéseik iránt. Nagyon sokan elvesztették a bizalmukat a médiában, és azért félnek, különösen a televíziótól, mert azt látják, hogy a riporterek a legszemélyesebb problémáikat szenzációra éhesen találják. A legnehezebb azt megértetni az interjúalannal, hogy neked nem ez a szándékod, hogy te segíteni szeretnél, és azt szeretnéd bemutatni, ami valóban történik. Háborús területen nagyon gyakran találkozom ezzel a félelemmel. Azt gondolnánk, egy ilyen szituációban az emberek örülnek annak, ha a sajtó felhívja a figyelmet a problémákra, és bemutatja az eseményeket, de ez nem mindig van így. Amikor az ember élete, a családtagjai és minden, amiért küzdött, veszélyben van, akkor a túlélés ösztöne, az adott pillanat túlélésének a gondolata sokkal erősebb, mint az, hogy racionálisan felmérje, mi hasznos hosszútávon. Ezt én is nagy pofonok árán tanultam meg. Például Libanonban korábban már jártam és nagyon kedvesek voltak az emberek, de amikor háborús helyzetben forgattunk, folyamatosan atrocitásoknak voltunk kitéve, meg akartak lincselni, a menekülttáborokból elzavartak. Fontos, hogy ilyenkor a tudósító (aki szintén az életét kockáztatja az operatőrrel együtt) ne legyen dühös, nagyon sok türelem kell, el kell fogadni, hogy az emberek bizalmatlanok, hogy nem örülnek annak, ha a kiszolgáltatottságukat mások is látják, és kívülállóként nem várhatom el az ésszerű magatartást azoktól, akik mindent elveszíthetnek. Ha érzik a megértést, a toleranciát, talán tovább lehet lépni. Ilyenkor könnyebb helyzetben van egy nő, talán több empátiát feltételeznek róla, talán könnyebben megnyílnak neki, bár ez sem általános.

És ha mindez sikerül, akkor oda kell állni a kamera elé, és a fáradtság, a feszültség ellenére frissen és objektíven, egyéni módon kell tudósítani az eseményekről. Ilyenkor egyet hátra kell lépni, kicsit eltávolodni a napomtól, az eseményektől, amelyeknek részese voltam, kvázi kívülállóként végiggondolni, mi az a pont, ami nekem érdekes lenne, ha otthonról, Magyarországról várnám a híradást.

Mennyiben igényel más hozzáállást az új sorozatod, a Bábel – Hesnával a világ?

A *Bábel* egy teljesen más forgatás, munkafolyamat, nagyobb stábbal (az operatőrön kívül egy technikai szakember is tartozik a csapathoz), több előkészítéssel történik, mindenre több idő jut. Az első adásban például a túlélőkkel több napig együtt voltunk, és kialakult egy olyan, a háborús

tudósításoknál szinte elképzelhetetlen bizalmi kapcsolat, ami alapján az alany olyan dolgokról is beszélt, amiket biztosan nem mondott volna el, ha csak fél napot töltünk együtt. A *Bábel*-ben mindent előre meg lehet és meg kell tervezni. Nagyon sok szervezés, meggyőzés kérdése az, hogy forgatni tudjunk, fontos szerepet játszik a diplomácia, erőfeszítésbe kerül elérni, hogy szóba álljanak velünk. Többnyire én szervezem ezeket a forgatásokat, a logisztika rengeteg energiát elvisz, de ezt csak így lehet megvalósítani. Itt nincs helye a spontaneitásnak, ha egy interjúalanyról valami elcsúszik, akkor, mint a dominó, minden egyéb tolódik, a többi időpont is változik, és mindent újra kell tervezni. Nagy előny viszont az, hogy van lehetőség a minket érdeklő témák felkutatására, körbejárására. Elképesztő helyekre jutunk el, és egészen elképesztő témákat tudunk ilyen módon bemutatni. A kriteriona, a lefagyasztási eljárás is egy érdekes téma volt.

Egy ilyen szituációban több időnk van képileg is igényesnek lenni: van időnk arra, hogy bevilágítsuk, megkomponáljuk a forgatási helyszínt, hogy változatos vágóképeket készítsünk, kiélvezhetjük az alkotómunka örömeit. Az a cél, hogy képileg is nemzetközi színvonalon dolgozzunk, hogy összességében valami egyedít hozzunk létre a magyar televíziózásban. Azt látom, hogy jelenleg szinte nincs olyan műsor, amely hosszabb terjedelemben, külföldi forgatásokat implikálva történeteket mesélne el, pedig szerintem az embereket ez nagyon érdekli. Az a titka, ami a nehézsége is, hogy jó sztorikat, érdekes témákat kell találni és leszervezni. Mind a közönség, mind a televízió részéről nagyon pozitív visszajelzések érkeztek, ezért bízunk abban, hogy őstől folytatódik a *Bábel*. Szeretnénk – mint ahogy az első három részben is – különleges témákat találni, és örülnék, ha egyszer könyv formájában is megjelenne az anyag.

Hosszútávon milyen terveid vannak?

Ez egy olyan munka, amiben bármi történhet, bármikor adódhat egy új szituáció, amely újragondolásra készítenet vagy döntés elé állít. Hosszú távú tervekről ezért nehéz beszélni. De szeretném, ha a *Bábel* még sok évadot megélné, és dokumentumfilmekben is gondolkodom. Sok olyan témával találkoztunk, amit egész estés filmként is érdemes lenne leforgatni. Terveim vannak, de eközben úgy gondolom, nagyon fontos, hogy a magánéletre, a családra megfelelő időt szánjon az ember. Ehhez kell egy társ, aki nagyon toleráns, és szerencsére én megtaláltam azt az embert, aki kitarított mellettem és támogatott a munkámban, akkor is, amikor a konfliktuszónákban dolgoztam. A párom is hasonló területen dolgozik, és a *Bábel*-ben sok területen tudunk közösen dolgozni, mert olyan dolgokban tehetséges, amelyekhez én nem értek. És ez nagyon sokat jelent mindkettőnknek. A produkcióban rengeteget segített a nagynéném, Viki is, akivel szintén nagyon hasonlóan gondolkodunk. A húgom, Naima pedig szintén veszélyes feladatot vállal a Nemzetközi Vöröskeresztnél, ezért vele is nagyon egy hullámhosszon vagyunk, és megérti, miért választottam ezt a pályát.

A szüleim szintén támogatnak, nagyon sok lehetőséget köszönhetek

nekik, nélkülük nem jutottam volna el szakmailag oda, ahol most tartok. Azt gondolom, az is példaértékű, amit a szüleim csinálnak. Az édesapám rengeteget segít másoknak a megyében, sokszor úgy, hogy nem is beszél róla senkinek, és emellett nagyon sok önkéntes munkát vállal. Ugyanez elmondható anyukámról is, aki szintén az egyik legönfeláldozóbb ember, akit valaha ismertem. A környezetünkben sokan csodálkoznak azon, hogyan lehetünk ennyire összetartó család, hiszen még mindig együtt megyünk nyaralni, nagyon sok időt töltünk együtt. Ennek szerintem az a titka, hogy figyelünk egymásra, jól érezzük magunkat együtt. Nem is klasszikus szülő-gyerek viszony a miénk, hanem annál összetettebb, nehezen tudnám megfogalmazni. De abban biztos vagyok, hogy az értékrend, amely szerint élek, a szüleimnek köszönhető, ők mutattak példát, leginkább abban, hogy figyelni kell az emberekre, energiát, időt kell fordítani a családra. Persze nem mindenki születik olyan családba, amelyre igazán vágya, de sokszor azon is múlik, hogy mi mennyit teszünk érte. Ez az alap, amire építkezni kell.

